

fed potius intolerabilius euadere: si 4. sua cum aliorum malis grauioribus comparet.

§. 264.

Prospera fortuna vtens contra retineri ab elatione animi potest, si 1. cogitet fortunae secundae inconstantiam, cuius frequentissima exempla praebent historiae: si 2. cogitet, insolentia & animi elatione inuidiam atque odium aliorum passim conciliari: si 3. cogitet ludibrium, cui exponetur, si ex alto deciderit.

Quae aduersus elationem?

C A P V T VI.

DE IVSTITIA, MANSVETVDINE, VERACITATE, AC TACITURNITATE.

§. 265.

Iustitiae nomine intelligitur aut complexio Quid virtutum omnium; vnde iustus dicitur, iustitia? qui omnes leges obseruat: aut virtus seu constans voluntas ius suum cuique tribuendi; atque de hac posteriore hic agemus.

§. 266.

Iustitia in *distributiuam* & *commutatiuam* dispescitur. Distributiuam praemia & poenas pro varia personarum & actionum conditione constituit: commutatiua in permutationibus, pactis & contractibus ius suum cuique tribuit, nulla personarum ratione habita, sed solius aequalitatis.

Quotuplex?

§. 267.

§. 267.

Quae
notae
iusti?

Quoniam iustitia amorem suae sui ipsius, siue aliorum sapienter moderatur, patet illam inter priuatos praecipue circa pacta & contractus versari; iustus ergo sancte seruat pacta, neque dolo aut metu alios ad paciscendum inducit, neque rebus aliorum inhiat, neque cum detrimento tertii suam vel amicorum rem familiarem augere laborat.

§. 268.

Quae
moti-
ua iu-
stitiae?

Ad iustitiae studium, & iniustitiae fugam sequentia conferunt motiua: 1. ab hominis natura prorsus alienum est, sui similem quauis iniuria laceffere; siquidem natura docetur quilibet principium illud: *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*: 2. laesio alterius semper coniuncta est cum onere iniuriam illatam reparandi; quod sane grauius & difficilius est, quam ab inferendo damno abstinere.

§. 269.

Quid
mansuetudo?

Mansuetudo est virtus, quae dirigit actiones hominis erga inimicos, h. e. erga eos, qui mala illi volunt aut praestiterunt: *magnanimitas* est supremus mansuetudinis gradus, qua inimici etiam amantur, imo iis bona pro malis redduntur.

§. 270.

Quae
indicia?

Hominem mansuetum & placabilem sequentia produnt indicia:

1. Mansuetus facilis est in condonando iniurias; hinc non prosequitur odio inimicum, neque aegre facit, nisi cum necesse est ad damnum auertendum: 2.

2. Cum aegre facere necesse est, mediis vititur omnium lenissimis, abhorrens a durioribus:

3. Non vlciscitur iniurias, neque vindictam quaerit, id est, non quaerit malum pro malo rependere.

§. 271.

Ad moderandam iracundiam, sectandam- Quae que mansuetudinem plurimum confert, si memotiuam? minerit homo

1. Regulae illius vniuersalis: *quod tibi non vis fieri &c.*; & cogitet, se ipsum saepius venia opus habere: si meminerit

2. Iniuriarum remissione inimicos non modo retineri, ne aperte nobis aduersentur, sed passim amicos reddi: exempla non deficient; ceterum *magni animi est proprium, placidum tranquillumque esse, & iniurias atque offensiones superne despicere.* Senec.

§. 272.

Veracitas est virtus, quae dirigit sermo- Quid nem legi naturali conuenienter, h. e. vt sit veraciformis menti: vitium huic *fraudentia* ^{tas?} opponitur.

§. 273.

Hominum quemque praecipue tristes Quae fraudulentiae effectus ad veracitatem permotiuam? uere debent: nempe

1. Fraudulenti & mendacis conuictum consuetudinemque non possunt non honesti omnes vitare; siquidem paratum illum alteri mendacio nocere, adeoque nullius conscientiae hominem norunt:

2. Fra-

2. Fraudulentus mentiendo efficit, vt fidem penitus amittat, vt ei non credatur, cum verum etiam in suum vel aliorum commodum loquitur; nam *ubi quis semel peierarit (nihil autem interest inter periurum & mendacem) ei credi postea, etiamsi per plures Deos iuret, non conuenit.* Cic.

§. 274.

Quid
taciturnitas?

Taciturnitas est virtus, qua cauemus, ne intempestiue proferantur, quae reticere officia nostra praecipunt. Oppositum vitium est *garrulitas*, seu promptitudo eloquendi omnia, quae sciuntur, siue eloqui illa deceat aut conueniat, siue minus.

§. 275.

Quae

motiua?

Taciturnitatem praecipue commendant incommoda, quae ex garrulitate emergunt; nempe cum garrulus nihil pensi habeat, quid, quando, coram quibus loquatur, necesse est, vt grauissimarum saepe sit causa inimicitarum, odiorum, rixarum; vt proinde omnes eius consuetudinem defugiant, memores illius Horatiani: *commissa tacere qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane caueto.* Accedit, quod garrulus, dum, quidquid in buccam venit, effundit, saepe ea eloquitur, quae cum proprio ipsius damno & dedecore sunt coniuncta.

FINIS ETHICAE SPECIALIS.

